

Гречанюк Р. В.
*д.ю.н., доцент, доцент кафедри
адміністративного права та судочинства,
Західноукраїнський національний університет*

Особливості адміністративної процедури у сфері земельних відносин

Відповідно до ч. 1 ст. 13, ст. 14 Конституції України земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони є об'єктами права власності Українського народу. Від імені Українського народу права власника здійснюють органи державної влади та органи місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією.

Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. [1]

Особа, з метою реалізації свого права на землю в межах публічно-правових відносин, може звернутися із заявою до відповідного адміністративного органу, до компетенції якого належить розгляд такої адміністративної справи. Вирішення адміністративним органом адміністративної справи, спрямованої на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав або обов'язків окремої особи та прийняття відповідного адміністративного акта здійснюється в порядку адміністративного провадження.

Основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини органів виконавчої влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб, інших суб'єктів, які відповідно до закону уповноважені здійснювати функції публічної адміністрації, з фізичними та юридичними особами щодо розгляду і вирішення адміністративних справ шляхом прийняття та виконання адміністративних актів [2] є Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX «Про адміністративну процедуру» (далі ЗАП).

Прийняття цього Закону є результатом гармонізації українського законодавства із законодавством Європейського Союзу, імплементації норм його м'якого права, зокрема Рекомендацій Ради Європи щодо належного адміністрування. Цей законодавчий акт закріпив принципи і стандарти належного адміністрування та правила здійснення загальної адміністративної процедури, а також запровадив низку змін у правовому регулюванні відносин адміністративних органів з приватними особами, в тому числі і у сфері земельних відносин.

Однією з основних новел ЗАП, що має важливе значення саме для сфери земельних відносин, є запровадження нового інституту «заінтересованих осіб», тобто інших осіб, на право, свободу чи законний інтерес яких негативно впливає або може вплинути адміністративний акт, та які можуть бути учасниками адміністративного провадження. Відповідно до ч. 3 ст. 1 Земельного кодексу України використання власності на землю не може

завдавати шкоди правам і свободам громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.[3] Тому, у деяких категоріях адміністративних проваджень у сфері земельних відносин адміністративний орган може залучати заінтересованих осіб та враховувати їх інтереси при прийнятті адміністративного акта, який може негативно вплинути на їх права (наприклад, власників сусідніх земельних ділянок, або мешканців прилеглих територій). Також ЗАП зобов'язує мотивувати всі негативні адміністративні акти. При цьому варто враховувати, що у випадку, коли адміністративний акт є позитивним для одного із учасників адміністративного провадження (наприклад, адресата), але негативним для інших (наприклад, заінтересованих осіб), то він вважається негативним і повинен містити мотивувальну частину.

Також законодавець вдосконалив механізм подання заяви. Відтепер не допускається відмова в реєстрації заяви, передбачено можливість залишення заяви без руху для усунення її недоліків та надсилання заяви, з питань, що не належить до компетенції адміністративного органу, що її отримав, за належністю до іншого адміністративного органу для розгляду по суті.

Не менш ключовими новелами ЗАП, що мають важливе значення у сфері земельних відносин, є законодавче врегулювання відкликання адміністративного акта та визнання його недійсним, а також запровадження механізму виконання адміністративних актів в адміністративному порядку, в тому числі шляхом застосування до особи заходів впливу, передбачених законом. Можливість позасудового забезпечення виконання адміністративних актів може мати важливе значення для швидкого реагування та припинення правопорушень у сфері земельних відносин.

Надзвичайно важливою нормою ЗАП є закріплення принципу гарантування ефективних засобів правового захисту, відповідно до якого особа має право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу в порядку адміністративного оскарження та/або в судовому порядку. Також законодавець визначив чіткий механізм такого оскарження. Вважаємо, що відповідна новела є важливою для сфери земельних відносин. Адже юрисдикційність земельних спорів досить широка. Вони можуть розглядатися в порядку адміністративного судочинства, цивільного судочинства та господарського судочинства, залежно від предмету та суб'єкту такого спору. Тому, можливість адміністративного оскарження адміністративних актів у сфері земельних відносин видається доступнішим та ефективнішим засобом правового захисту особою своїх прав та законних інтересів.

Також ЗАП передбачає можливість встановлення певних особливостей адміністративного провадження для окремих категорій адміністративних справ, до яких належать також адміністративні справи у сфері земельних відносин. Однак такі особливості повинні відповідати принципам адміністративної процедури.

З метою законодавчого врегулювання особливостей здійснення адміністративної процедури у сфері земельних відносин було прийнято Закон України від 8 жовтня 2024 року № 3993-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інтересів власників земельних часток (паїв), а також застосування адміністративної процедури у сфері земельних відносин». Ним були внесені зміни у низку законодавчих актів України, а також

доповнено розділ І Земельного кодексу України новою главою 3¹, яка визначає особливості адміністративного провадження адміністративних справ у сфері земельних відносин.[4]

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 16.04.2025).
2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17 лютого 2022 року № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#n69> (дата звернення 16.04.2025 р.)
3. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#n3760> (дата звернення 16.04.2025 р.)
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інтересів власників земельних часток (паїв), а також застосування адміністративної процедури у сфері земельних відносин: Закон України від 8 жовтня 2024 року № 3993-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3993-20#Text> (дата звернення 16.04.2025 р.)

УДК 342.9

Іванюк В. Д.

*д.філ. у галузі права, доцент кафедри
адміністративного права та судочинства,
Західноукраїнський національний університет*

Банах В. Д.

*аспірант Західноукраїнського
національного університету*

Діяльність державних виконавців у період правового режиму воєнного стану

Запровадження правового режиму воєнного стану в Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації суттєво вплинуло на функціонування багатьох державних інституцій, зокрема й органів примусового виконання судових рішень. У цих умовах постає необхідність забезпечення балансу між дотриманням прав громадян та інтересів держави, з одного боку, і реаліями воєнного часу - з іншого. Державні виконавці стикаються з новими викликами, такими як обмеження доступу до майна боржників, зупинення проваджень, труднощі у діяльності судів на прифронтових та деокупованих територіях тощо. Окрім того, відбулися суттєві законодавчі зміни, спрямовані на адаптацію системи примусового виконання судових рішень до умов воєнного стану.